

Kattebrohed i Larvs socken

Under rubriken Försvunna eller ur jordeboken uteslutna upptar Ivar Lundahl i SOSk 9 (s. 18) ett *Kattebrohed* i Larvs socken. De äldsta av honom anförda beläggen är *Katebrohedt* 1550, *Kattebrohed* 1566 och *Kattebrohede* 1582. Förleden sägs vara ett ortnamn **Kattebro*, sammansatt av djurbeteckningen *katt* och efterledens *bro*. Lundahl fortsätter: »Sahlgren erinrar om ty. *katzensteig* 'steiler, schmaler pfad' samt ortnamnet *der katzensteg* 'ein brückchen in Strassburg' (Grimm, Deutsches Wörterbuch 5, sp. 301). S. led. är *hed*.»

Ett biflöde till Lidan kallat *Katebrobäcken* sammanfaller med en del av gränsen mellan Larv och grannsocknen Trävattna (T 8C SO, 1968). Nära bäckens västra strand ligger gården Stora Heden i Larv. Nära den östra stranden, mitt emot Stora Heden, ligger byn Katebro i Trävattna.

I en bebyggelsehistorisk utredning framhåller Hans Claeson (1978 s. 221 ff.) att flera skäl synes tala för att Kattebrohed är »en plausibel föregångare till dagens St. Heden». Han meddelar bl.a. (s. 223) att ängsmark vid Stora Heden väster om bäcken har tillhört »den på Katebrobäckens motsatta sida liggande byn Katebro», nämner att en karta från 1698 utvisar detta förhållande och finner (s. 221) att namnet *Kattebrohed* synes »antydna närhet till byn Katebro (i Trävattna)».

Med anförande av bl.a. de äldre skrivningarna *ij Katobro* 1431 och *aff Katabro* slutet av 1400-t.? finner Lundahl (i SOSk 14 s. 51) att förleden i *Katebro* är oklar. Han nämner dock möjligheten att den innehåller genitiv av ett fornsvenskt kvinnonamn **Kata*, en feminin motsvarighet till mansnamnet *Kate*, eller genitiv av sistnämnda maskulina antroponym. Just i Västergötland har kvinnonamnet *Kata* under senare år blivit mycket aktuellt på grund av forskning rörande Varnhems kloster (Katas grav); se t.ex. Källström (2019–20 s. 83 ff.) och Vretemark (2019–20 s. 69 f.).

Allt talar för att formen *Katebrohed* 1550 är ursprungligare än det senare *Kattebrohed* och att namnbäraren har hört hemma i den del av Larv där Stora Heden ligger mittemot Katebro i Trävattna. Tanken på ett **Kattebro* innehållande appellativet *katt* får därmed uppges i detta fall.

Litteratur

- Claeson, Hans, 1978: Herrgårdar, byar och bondgårdar. I: Larv, Längjum, Tråvad – en hembygdsbok. Under red. av Erik L. Johansson. Larv. S. 195–360.
- Källström, Magnus, 2019–20: Den runristade gravhällen i Varnhem. I: Västergötlands fornminnesförenings tidskrift. S. 83–93.
- Vretemark, Maria, 2019–20: Den tidigkristna kyrkogården i Varnhem. I: Västergötlands fornminnesförenings tidskrift. S. 65–81.

Svante Strandberg